



Tervetuloa!

Kansalaisten ratkaisut energiapolitiikkaan

3.3.2025 13.00–14.15, Tiedekulma



Ohjelma

13:00 Energia-aiheinen kansalaiskokous: menetelmä ja toteutus,
Turun yliopiston professori **Maija Setälä**

13:10 Kansalaiskokouksen kannanoton esittely, kansalaiskokouksen osallistujat

13:20 Kansalaiskokous päätöksenteon tukena, ympäristöministeriön kansliapäällikkö
Juhani Damski ja työ- ja elinkeinoministeriön osastopäällikkö **Riku Huttunen**

13:35 Paneelikeskustelu: energian kuluttajista energiakansalaisiksi,
kansalaiskeskustelun osallistujat

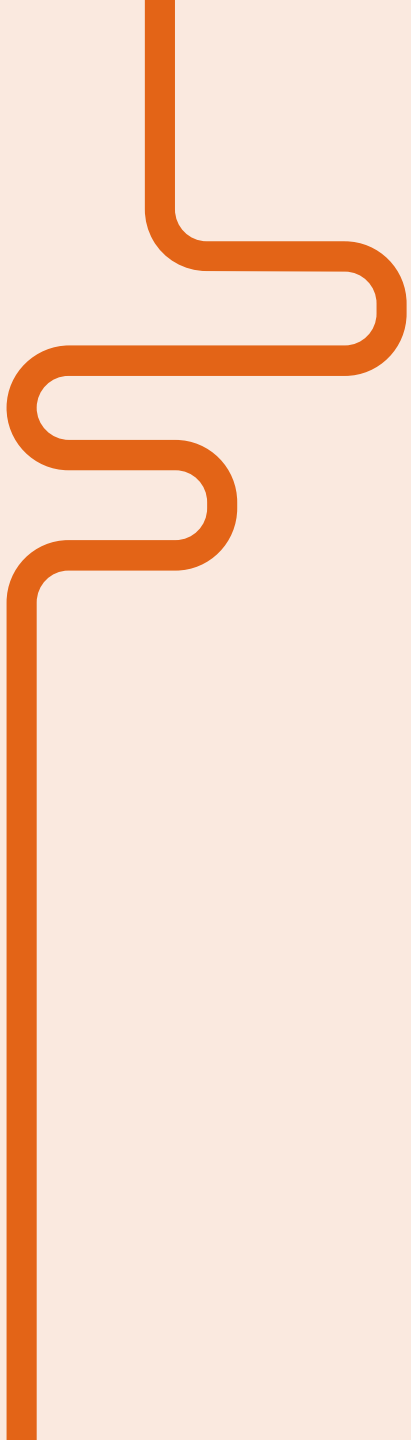
13:15 Tilaisuus päättyy

Tilaisuuden juontaa Turun yliopiston erikoistutkija ja Sitran neuvonantaja **Maija Jäske**.

Kansalaiskokouksen taustaa

- Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama hanke **Flaire** – reilu, joustava ja resilientti energiajärjestelmä (2023-2026)
- **Kansalaiskokouksen** järjestäjänä Turun yliopisto yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa
- Ohjausryhmässä edustettuna myös YM, TEM ja Motiva





Energia-aiheinen kansalaiskokous: menetelmä ja toteutus

Professori Maija Setälä, Turun yliopisto

Mikä on kansalaiskokous?

- Kansalaiskokous (*Citizens' Assembly*) on puntaroivan kansalaiskeskustelun muoto (engl. *deliberative mini-public*)
- Puntaroivien kansalaiskeskustelujen tunnusmerkit
 - satunnaisotanta rekrytoinnissa
 - vuorovaikutus asiantuntijoiden kanssa
 - moderoitu puntarointi pienryhmissä
 - kytkös päätöksentekoon
- Muita puntaroivan kansalaiskeskustelun muotoja: esim. kansalaisraati, -paneeli

Mikä on kansalaiskokous?

- Kansalaiskokoukset ovat viime vuosina yleistyneet eri puolilla maailmaa ja hallinnon eri tasoilla
- Myös lukuisia energia-aiheisia kansalaiskokouksia
- Kansalaiskokoukset ovat vaikuttaneet ilmasto- ja energiapolitiikkaan



Energia-aiheisen kansalaiskokouksen vaiheet



Energia-aiheisen kansalaiskokouksen osallistujat

- Satunnaisotoksen pohjalta 8000 kutsua, 186 vapaaehtoista
- Kiintiöinti iän, sukupuolen, asuinpaikan ja koulutustaustan suhteen
- Lopullinen osallistujajoukko 54 henkeä
 - o Edustettuina eri ikäryhmät, sukupuolet sekä lähes kaikki maakunnat.
 - o Korkeakoulutetut hieman yliedustettuina.



Kansalaiskokouksen tehtävänanto

TILANNEKUVA: Mitä jokaisen suomalaisen tulisi ymmärtää energiajärjestelmästä?

- 1. Mitä kulutusjoustoratkaisujen edistämiseksi tulisi ottaa huomioon?*
- 2. Miten keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman asumiseen liittyvät politiikkatoimet tulisi toteuttaa?*
- 3. Miten varmistetaan, ettei mikään ihmisryhmä kärsi kohtuuttomasti energianjärjestelmän muutoksesta ja energianhinnan vaihteluista?*
- 4. Miten energianeuvontaa tulisi suunnata ja kehittää?*



Kansalaiskokouksen tapaamisten sisältö

1. viikonloppu 1.-2.2.

Online-tapaaminen 29.1.

- Kokouksen toiminnan ja tehtävänannon esittely
- Tutustuminen ja keskusteluun orientoituminen
- Asiantuntijoiden kuuleminen

- Asiantuntijoiden kuuleminen ja alustavien kantojen muodostaminen

- Kulutusjoustot
- Kaisun asumiseen liittyvät toimet

- Asiantuntijoiden kuuleminen ja alustavien kantojen muodostaminen

- Energiaköyhyys
- Energianeuvonta

Online-tapaaminen 12.2.

- Tilannekuvaosion muotoilu

2. viikonloppu 15.-16.2.

- Suositusten muotoilu alustavien kantojen perusteella

- Suositusten valinta kannanottoon
- Kannanoton viimeistely ja hyväksyntä

Kansalaiskokouksen työskentelystä

- Kannanoton valmistelussa toteutettiin puntaroivan keskustelun periaatteita
 - Myös äänestyksiä
- Tekoälyä käytettiin taustatiedon tiivistämisessä, asiantuntijoille esitettävien kysymysten tiivistämisessä, kannanottoon tulevien väitteiden jäsentämisessä sekä päällekkäisyyksien poistamisessa.
- Osallistujilla viimeinen sana kannanoton sisällöstä.
- Tekoälykokeilun rahoittajana **Sitra**



Kansalaiskokouksen kannanoton esittely

KANNANOTTO – ENERGIA-AIHEINEN KANSALAIKOKOUS

JOHDANTO

Tämän kannanoton on laatinut energia-aiheinen kansalaiskokous, johon osallistui 54 satunnaisotannan ja kiintiöinnin kautta valikoitunutta suomalaista. Osallistujat valittiin siten, että kutsu osallistua kansalaiskokoukseen lähetettiin 8000 satunnaisesti valitulle yli 18-vuotiaalle suomalaiselle. Kutsuun myöntävästi vastanneiden joukosta muodostettiin mahdollisimman monimuotoinen kokoonpano asuinpaikan, sukupuolen, iän sekä koulutustaustan mukaan. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että osallistujajoukossa oli omakoti-, rivi- ja kerrostalossa asuvia.

Kansalaiskokous kokoontui etänä verkon välityksellä 29.1. ja 12.2. sekä kahtena viikonloppuna Helsingissä: 1.-2.2. ja 15.-16.2.2025. Ohjatun työskentelyn aikana osallistujat kuulivat asiantuntijoita, esittivät heille kysymyksiä, arvioivat huolellisesti saamaansa tietoa ja keskustelivat aiheesta pienryhmissä. Keskusteluiden perusteella he kirjoittivat kannanoton, jossa esitellään kansalaiskokouksen valitsemat keskeisimmät tosiasiat Suomen energiajärjestelmästä sekä kokouksen suositukset koskien neljää eri aihealuetta. Kannanoton tilannekuva ja suositukset ovat täysin osallistujien laatimia, eivätkä viranhaltijat, asiantuntijat tai tutkijat osallistuneet niiden kirjoittamiseen tai editoimiseen. Kannanotto perustuu osallistujien muodostamiin näkemyksiin ja perusteluihin sekä niiden puntarointiin kansalaiskokouksessa. Tekoälyä käytettiin asiantuntijakysymysten tiivistämisessä sekä alustavien tosiasioiden ja suositusten ryhmittelyssä.

Kansalaiskokouksen järjestivät Turun yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen tutkijat yhteistyössä ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Kansalaiskokous hyväksyi kannanoton yksimielisesti.

TILANNEKUVA: MITÄ JOKAISEN SUOMALAISEN TULISI YMMÄRTÄÄ ENERGIAJÄRJELMÄSTÄ?

1. Sähköenergian hinta muodostuu monista tekijöistä, esimerkiksi tuotantokustannuksista, sähkönsiirroista, veroista ja sähköyhtiöiden katteesta. Energiavajeen aikana hintaan vaikuttaa myös pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta ostettavan tuontisähkön hinta.
2. Suomessa teollisuus kulutti sähköä vuonna 2023 Motivan mukaan 42 %. Kotitalouksien ja maatalouden osuus sähkönkulutuksesta oli 30 %, josta suurin osa käytettiin lämmitykseen. Siksi myös kotitalouksien kulutustottumuksilla ja energiansäästötoimilla on tärkeä merkitys.



Kansalaiskokouksen kannanotto: Tosiasiat

MITÄ JOKAISEN SUOMALAISEN TULISI YMMÄRTÄÄ
ENERGIAJÄRJESTELMÄSTÄ?

1

Sähköenergian hinta muodostuu monista tekijöistä, esimerkiksi tuotantokustannuksista, sähkönsiirroista, veroista ja sähköyhtiöiden katteesta. Energiavajeen aikana hintaan vaikuttaa myös pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta ostettavan tuontisähkön hinta.

2

Suomessa teollisuus kulutti sähköä vuonna 2023 Motivan mukaan 42 %. Kotitalouksien ja maatalouden osuus sähkönkulutuksesta oli 30 %, josta suurin osa käytettiin lämmitykseen. Siksi myös kotitalouksien kulutustottumuksilla ja energiansäästötoimilla on tärkeä merkitys.

3

Suomi ei ole omavarainen sähköenergian tuotannossa ja tarvitsee tuontisähköä pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta sekä kulutusjoustoja erityisesti, kun uusiutuvan energian, kuten tuulivoiman, tuotanto on vähäistä.

4

Kulutusjoustolla tarkoitetaan, että sähkön kulutusta tasapainotetaan ohjaamalla sähkön käyttöä ajankohtiin, jolloin uusiutuvaa energiaa on runsaasti saatavilla ja vähentämään sitä, kun tuotanto on niukkaa. Tämä tehostaa uusiutuvan energian hyödyntämistä, vähentää varavoimailoiden tarvetta ja tasapainottaa sähköverkon kuormitusta.



Energiatehokkuustoimet parantavat asuinkiinteistöjen energiatehokkuutta ja pienentävät energiakustannuksia. Keskeisimmät toimet ovat lämmitysjärjestelmien parantaminen, lisäeristäminen ja älykäs ohjaus. Kuluttajat tarvitsevat energiatehokkuustoimiin liittyvää puolueetonta neuvontaa.



Energiajärjestelmä on siirtymässä kohti uusiutuvia energialähteitä, joiden osuus on 35% (2023) Suomen sähköntuotannosta. Ydinvoimaa, jonka osuus on 40% (2023), tarvitaan tasaamaan tuotantoa uusiutuvien energialähteiden rinnalle.



Puu on merkittävä energianlähde Suomessa: Puupolttoaineet ja puuteollisuuden sivutuotteet muodostavat 28% Suomen energiantuotannosta ja noin 66% uusiutuvasta energiantuotannosta. (Tilastokeskus, 2023)



Siirtomaksut vaihtelevat alueittain, mikä vaikuttaa epätasaisesti sähkön kokonaishintaan eri puolilla Suomea.



Kansalaiskokouksen kannanotto: Suositukset

MITKÄ OVAT KANSALAISTEN SILMISSÄ HYVÄKSYTTÄVIÄ
KEINOJA OHJATA KOTITALOUKSIEN ENERGIANKÄYTTÖÄ?

Kansalaiskokouksen osallistujat
Taina Paananen, Jare Lipponen, Emmi Saarinen, Jorma Ollikainen

Mitä kulutusjoustoratkaisujen edistämiseksi tulisi ottaa huomioon?



1

Energian varastointijärjestelmiä tulee kehittää, jotta hintojen vaihtelu tasaantuu ja kulutusjouston tarve vähenee.

2

Kulutusjoustoan kannustavia hinnoittelumalleja pitää kehittää, jotta voimakkaiden hintavaihteluiden riski ei ole kokonaan kuluttajan harteilla.

3

Kotitalouksien energiatehokkuutta parantavia ja kulutusjoustoja edistäviä toimia, kuten energiaremontteja ja kulutuksen ajoituksen automatisaation lisäämistä on tuettava; myös pienempiä remontteja, kuten talon eristämistä tulee tukea.

4

Koska korkeat sähkön siirto hinnat ja perusmaksut heikentävät kulutusjoustosta saatavia hyötyjä, tulee siirtohintojen olla joustoan kannustavia.

5

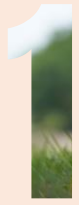
Kuluttajille tulee tarjota "avaimet käteen" -palveluita teknisiin kulutusjoustoratkaisuihin. Ratkaisujen tulisi olla helposti verrattavia hinnoitteluiltaan ja niille tulisi olla määritetyt yhteensopivuusstandardit, jotta laitteistot eivät ole riippuvaisia tietyistä ohjelmistopalveluntarjoajista.

6

Tarvitaan helppoja ja automatisoituja ratkaisuja kulutusjouston toteuttamiseen, joita kuka tahansa osaa hyödyntää.

**Miten keskipitkän aikavälin
ilmastosuunnitelman (KAISU) asumiseen
liittyvät politiikkatoimet tulisi toteuttaa?**



1

Öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tuki

Avustuksia fossiilisista polttoaineista luopumiseen lämmityksessä tulee jatkaa, kunnes asetetut tavoitteet on saavutettu. Tuen tulee olla vaikuttava ja tuen määrässä tulee huomioida sosioekonomiset perusteet. Lisäksi omavastuuosuuden rahoituksessa tulisi olla tarjolla edullista valtion takaamaa tai sosiaalista luototusta.

2

Asuinrakennusten energia-avustus

Energia-avustuksia tulee jatkaa, ja niistä tulee suunnitella hallituskaudet ylittäviä. Energia-avustuksia tulisi osoittaa sekä energiansäästötoimiin että lämmitysjärjestelmän muutoksiin, mukaan lukien pienemmät remontit, kuten lisäeristäminen. Avustuksia myöntäessä tulee huomioida kiinteistön kokonaiskunto ja sen jäljellä oleva elinkaari.

3

Kevyen polttoöljyn bio-osuuden nosto

Biopolttoaineen tulee olla yhteensopiva olemassa olevien järjestelmien ja laitteiden kanssa. Sen hinnan tulee olla kilpailukykyinen ja sen osuuden lisäämisessä tulee ottaa huomioon sen saatavuus ja ympäristövaikutukset sekä tekniset vaatimukset.

4

KAISU: muut suositukset

Energiapoliittisissa ratkaisuissa tulee huomioida ihmisten erilaiset elämäntilanteet, taloudelliset resurssit, asumismuoto ja alueelliset erot. Koska asuinrakennusten elinkaari on pitkä, niitä koskevien päätösten tulee olla hallituskaudet ylittäviä.

5

KAISU-toimien rahoitukset ja päätökset tulee avata, ja tiedottaa niistä kansalaisille avoimesti ja ymmärrettävästi läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

**Miten varmistetaan, ettei mikään ihmisryhmä
kärsi kohtuuttomasti energiajärjestelmän
muutoksesta ja energian hinnan vaihteluista?**



1

Energiaköyhyys ja siihen johtavat syyt pitää tunnistaa, jotta tuet voidaan kohdentaa haavoittuvassa asemassa oleville.

2

Energia-avustuksia on kohdennettava lämmitysjärjestelmien uudistusten lisäksi pienempiin remontteihin. Näin tuet tavoittavat kansalaiset laajemmin.

3

Energiatukien vaikuttavuutta on seurattava, jotta varmistetaan niiden kohdistuminen niitä tarvitseville.

4

Valtion tulee taata matalakorkoisia lainoja energiauudistuksiin asuinmuodosta riippumatta.

5

Tuen ja verotuksen tulee olla sama riippumatta siitä, mistä fossiilisesta polttoaineesta siirrytään ympäristöystävällisempään.

6

Kiinteät perusmaksut ja siirtomaksut tulee muuttaa kulutus pohjaisiksi, esimerkiksi tehomaksuin. Näin ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti ja se kannustaisi kuluttajaa kulutusjouston opettelemiseen.

Miten energianeuvontaa tulisi suunnata ja kehittää?



1

Energianeuvonnan tulee olla selkeää ja ymmärrettävää. Jotta energianeuvonta on helposti kaikkien saatavilla, sen tulee olla koottuna yhteen paikkaan, josta löytyy sekä valtakunnalliset että alueelliset tiedot.

2

Energianeuvontaa ja kulutusjoustoista tiedottamista tulee tehostaa tarjoamalla selkeitä ja kohdennettuja tietopaketteja asunnon ostajille, vuokralaisille ja eri asumismuodoille. Myös taloyhtiöiden ja isännöitsijöiden tulee tiedottaa asukkaita energianeuvonnasta.

3

Energianeuvonnan tulee olla tasavertaista, saavutettavaa ja selkeää, jotta se on helposti saatavilla jokaisessa kunnassa. Neuvontaa tarjoavien tahojen tulee tuottaa laadukasta ja yhdenmukaista materiaalia sekä hyödyntää paikallistuntemusta energianeuvonnan kehittämisessä. Lisäksi tulee ylläpitää ajantasaista listaa palveluntarjoajista ja varmistaa, että neuvontaan on helppo hakeutua.

4

Energiajärjestelmästä ja energiatehokkuudesta laaditaan päivitettyä, ikätasoon sopivaa opetusmateriaalia varhaiskasvatuksesta toiseen asteeseen.

5

Motivan tulee jatkossakin tarjota ohjeistuksia ja materiaaleja energianeuvonnasta, joita neuvontaa tuottavat tahot voivat hyödyntää. Motivalle tulee varmistaa riittävät resurssit ohjeistuksien ja materiaalien, sekä niiden saatavuuden varmistamiseksi, jolloin laatu ja yhdenmukaisuus varmistuu neuvonnassa ympäri Suomen. Sisällössä tulee huomioida kulutusjousto, suurimmat säästökohteet, kuten lämmitys ja käyttövesi sekä energiaremontoinnin rahoitus ja tuet.



Kansalaiskokous päättöksenteon tukena

Kansliapäällikkö Juhani Damski, ympäristöministeriö
Osastopäällikkö Riku Huttunen, työ- ja elinkeinoministeriö



Paneelikeskustelu: Energian kuluttajista energiakansalaisiksi

Kansalaiskokouksen osallistujat
Taina Paananen, Jare Lipponen, Emmi Saarinen, Jorma Ollikainen

Mitä seuraavaksi?

- Tilaisuuden tallenne tiedekulman ja kansalaiskokouksen nettisivuille
- Tutkijat julkaisevat kansalaiskokouksesta myöhemmin tänä keväänä teknisen raportin
- Tulossa on myös kansalaiskokouksen suosituksia käsittelevä webinaari
- Kansalaiskokouksen nettisivut: utu.fi/kansalaiskokous
- LinkedIn: [Just Energy STN](#)



Kiitos!

